

GEORGE BERNARD SHAW
(1856-1950)

PYGMALION

PANI HIGGINSOVÁ

Teraz, Henry, buď dobrý chlapec.

HIGGINS

Čo chceš, veď sa dokonale správam.

PICKERING

Robí, čo môže, pani Higginsová. (Ticho. Higgins hodí hlavou dozadu, vystrie si nohy a začne písať.)

PANI HIGGINSOVÁ

Syn môj drahý, v tejto póze vôbec nevyzeráš slušne.

HIGGINS

(Spamätá sa.)

Ja som sa vôbec nepokúšal vyzerat' slušne, mama.

PANI HIGGINSOVÁ

Na tom nezáleží, synku. Chcela som len, aby si niečo povedal.

HIGGINS

Prečo?

PANI HIGGINSOVÁ

Lebo nemožno hovoriť a písať zároveň. (Higgins zastená. Ďalšia chvíľa ťažko doliehajúceho ticha.)

HIGGINS

(Vyskočí a stratí trpezlivosť.)

Kde doparoma je to dievča? Čo máme na ňu čakať celý deň? (Eliza vstúpi, žiariaca, sebavedomá, s ohromujúco presvedčivým výrazom sebaistoty. Má v ruke košík s ručnou prácou a správa sa celkom prirodzene a samozrejme. Pickering je príliš prekvapený, aby vstal.)

LÍZA

Dobrý deň, pán profesor. Ako sa vám vedie?

HIGGINS

(Lapá dych.)

Ja - (Na viac sa nezmôže.)

LÍZA

Samozrejme, že sa máte dobre. Veď vy nikdy nie ste chorý.

Som rada, že vás zasa vidím, pán plukovník. (Plukovník rýchlo vstane a podávajú si ruky.) Dnes ráno je trochu chladno, však?

(Sadne si naľavo od neho. Pickering si sadne vedľa nej.)

HIGGINS

S takým niečím na mňa nechod'te. Veď ja som vás to naučil a na mňa to neplatí. Vstaňte a pod'te domov a nerobte hlúposti. (Eliza vytiahne z košíka ručnú prácu a začne šiť, bez toho, aby si v najmenšom všimla jeho výbuch.)

PANI HIGGINSOVÁ

Krásne si to povedal, Henry. Naozaj krásne! Žiadna žena by nemohla odolať takémuto pozvaniu.

HIGGINS

Len sa o ňu nestrachuj, mama. Nech len hovorí sama za seba. Hneď uvidíš, či má jedinú vlastnú myšlienku, alebo jediné

slovo, ktoré som nie ja vložil do jej úst. Môžem ti povedať, že som stvoril túto vec z pogniavených kapustných listov z Covent Garden. A teraz si chce hrať predom mnou na veľkú dámu.

PANI HIGGINSOVÁ

(Pokojne.)

Áno, syn môj. Ale pritom si môžeš pekne sadnúť.

HIGGINS

(Znovu si zúrivo sadne.)

LÍZA

(Pickeringovi, zrejme si nevšímajúc Higginsa, pričom zručne narába ihlou ďalej.) Teraz, keď je už po pokuse, pán plukovník, chcete so mnou úplne skončiť?

PICKERING

Prosím vás, nevravte takto. Nesmiete hovoriť v tejto súvislosti o pokuse. Neprijemne sa ma to dotýka.

LÍZA

Och, veď ja som len pogniavený kapustný list -

PICKERING

(Prudko.)

To nie je pravda.

LÍZA

(Pokojne pokračuje.)

Ale som vám zaviazaná toľkou vďakou, že by som bola veľmi nešťastná, keby ste na mňa zabudli.

PICKERING

Je to od vás veľmi láskavé, slečna Doolittlová.

LÍZA

Nie preto, že ste mi platili za moje šaty, lebo viem, že ste ku každému štedrý, pokiaľ ide o peniaze. Ale od vás som sa naučila slušným spôsobom a slušné spôsoby robia zo ženy dámu, však? Viete, bolo to pre mňa veľmi ťažké, keď som mala ustavične pred sebou vzor v osobe pána profesora Higginsa. Ja som bola kedysi práve taká, ako je on. Nevedela som sa ovládať a pre každú maličkosť som nadávala a hrešila. A keby ste vy neboli pri tom, nikdy by som sa nebola naučila, ako sa správajú slušní páni a dámy.

HIGGINS

No toto!

PICKERING

Nuž, on má také spôsoby. Ale nemyslí to vážne.

LÍZA

Ó, ja som to tiež tak nemyslela, keď som bola kvetinárka. To boli iba moje spôsoby. Vidíte však, že sa mi to podarilo. A v tom je predsa celý ten rozdiel.

PICKERING

O tom niet pochyby. Jednako, on vás naučil správnej výslovnosti a ja by som to nedokázal.

LÍZA

(Zmalicherňuje celú vec.)

Samozrejme, veď to je jeho povolanie!

HIGGINS

Prekliata stvora.

LÍZA

(Pokračuje.)

Práve tak som sa naučila moderné tance. V podstate to bolo to

isté. Viete však, kedy začala moja skutočná výchova?

PICKERING

Kedy?

LÍZA

(Prestane na chvíľu šiť.)

Keď ste ma nazvali slečnou Doolittlovou, prvý deň, keď som prišla do Wimpolovej ulice. Vtedy som začala mať sama pred sebou úctu. (Pokračuje v šití.) A potom bolo sto iných malých vecí, ktoré ste si všímali, lebo to už bolo vo vašej povahe. Ako napríklad, že ste vstali pred mnou, alebo ste si dali dole klobúk, alebo keď ste mi otvárali dvere -

PICKERING

Ó, to nič nebolo.

LÍZA

Áno, boli to veci, z ktorých som videla, že zmýšľate o mne nie ako o nejakej slúžke, hoci som presvedčená, že by ste sa práve tak slušne správali aj k slúžke, keby ju pustili do prijímacej izby. Keď ja som bola prítomná v jedálni, nikdy ste si nevyzuli topánky.

PICKERING

Z toho si nič nerobte, Higgins si vyzúva topánky všade, kamkoľvek len príde.

LÍZA

To viem, a ja mu to nevyčítam. Ved' to je už jeho nátura. Ale pre mňa to bolo veľmi dôležité, že vy ste to nerobili. Viete, keď to tak vezmeme, odhliadnuc od vecí, ktoré človek môže odpozorovať - ako napríklad obliekanie sa, alebo správnu výslovnosť - rozdiel medzi dámou a kvetinárkou nie je v tom, ako sa správa, ale ako sa druhí správajú k nej. V očiach profesora Higginsa budem vždy len kvetinárkou, lebo on sa vždy ku mne správa ako ku kvetinárke a vždy tak bude robiť. Ale viem, že pre vás môžem byť dámou, lebo vy ste sa správali a budete sa ku mne správať ako k dáme.

PANI HIGGINSOVÁ

Prosím ťa, neškríp zubami, Henry.

PICKERING

Nuž, to je veľmi pekné od vás, slečna Doolittlová, že takto o mne zmýšľate.

LÍZA

Tešila by som sa, keby ste ma volali Eliza. Bude to pre mňa veľká česť.

PICKERING

Ďakujem, Eliza, samozrejme.

LÍZA

A profesor Higgins by ma mohol oslovovať slečna Doolittlová.

HIGGINS

Ani za živého boha.

PANI HIGGINSOVÁ

Henry!

PICKERING

(Smeje sa.)

Prečo mu neodpoviete podobným hrubým výrazom? Nedajte si to od neho ľúbiť. Bola by to preňho dobrá lekcia.

LÍZA

Nemôžem. Voľakedy som to vedela, ale teraz už by to bol

krok späť. Viete, vy ste mi raz povedali, že keď nejaké dieťa zoberú do cudzej krajiny, za niekoľko týždňov sa naučí cudziu reč a zabudne na svoju materčinu. Nuž, ja som ako dieťa vo vašej krajine.

Zabudla som svoju vlastnú reč a teraz hovorím už len vašou rečou. V tom ohľade som skutočne skončila s rohom ulice Tottenham a Court a teraz, keď opúšťam Wimpolovu ulicu, vec je už dokonaná.

PICKERING

(Veľmi znepokojený.)

Ale dúfam, že sa vrátite do Wimpolovej ulice a Higginsovi odpustíte?

HIGGINS

(Vstane.)

Ako to, že mi odpustí? To je bezočivosť. Nech si len ide. Nech vidí, či sa môže obísť bez nás. O tri týždne padne späť do blata, keď nebude mať mňa po boku. (Doolittle sa zjaví pri strednom obluku. S pohľadom vyjadrujúcim dôstojnú výčitku voči Higginsovi pristupuje pomaly a ticho k svojej dcére, ktorá obrátená chrbtom k obluku, nevie o jeho prítomnosti.)

PICKERING

On je nenapraviteľný, Eliza. Však, že neupadnete zase do bývalého stavu?

LÍZA

Nie, teraz už nie. Už nikdy. Naučila som sa už svoju lekcii. Myslím, že aj keby som chcela, nevedela by som vydať zo seba tie staré zvuky.

DOOLITTLE

(Položí jemne ruku na jej ľavé plece.)

LÍZA

(Spustí šitie a pri pohľade na nádheru svojho otca celkom stratí svoju zdržanlivosť.)

Á-á-á-á á-ach-ou-ú!

HIGGINS

(S triumfálnym výkrikom.)

Aha! Tak to teda je! Á-á-á-á-á-ach-ou-ú! Á-á-á- á-á-ach-ou-ú! Á-á-á-á-á-ach-ou-ú! Sláva! Sláva! (Hodí sa na diván so založenými rukami a arogantne sa uškiera.)

DOOLITTLE

Môžete niečo vyčítať tomuto dievčaťu? Nedívaj sa tak na mňa, Eliza, nie je to moja chyba. Prišou som k peniazom.

LÍZA

Istotne sa ti teraz podarilo pumpnúť nejakého miliónára.

DOOLITTLE

Máš pravdu, dcéra moja. Dnes však som zvlášť vyparádený. Idem do Kostola svätého Juraja na Hannoverskom námestí, lebo tvoja nevlastná matka sa ide za mňa vydať.

LÍZA

(Nahnevaná.)

Ty si sa už tak spustil, že si vezmeš tú celkom obyčajnú ženskú?

PICKERING

(Pokojne.)

Je to jeho povinnosť, Eliza. (Doolittlovi.) A prečo tá dobrá žena zmenila názor v tejto veci?

DOOLITTLE

Je zastrašená, pán šéf. Jednoducho zastrašená. Meštiacka morálka si vyžaduje svoju obeť. Daj si na hlavu klobúk, Líza, a pod', buď pri tom, keď pôjdem k oltáru.

LÍZA

Ak plukovník povie, že musím, ja - ja (takmer vzlyká) ja sa podvolím. A pretrpím už tú urážku, keď to už musí byť.

DOOLITTLE

Neboj sa, veď ona, chudera, už sa s nikým neškriepi!
Úctyhodnosť celkom zlomila jej ducha.

PICKERING

(Jemne tisne Elizin laket'.)

Buďte k nim láskavá, Eliza, a správajte sa k nim slušne.

LÍZA

(Vynúti si úsmev na tvári, hoci je veľmi utrápená.)

Nuž dobre, aspoň im ukážem, že sa na nich nehnevám.

O chvíľu sa vrátim. (Vyjde.)